

Міністерство освіти і науки України
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні Вченої ради
УДУ імені Михайла Драгоманова
Протокол № 5
від 27 квітня 2023 р.

Проректор з навчально-методичної



роботи

Вернидуб Р. М.

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

освітнього ступеня бакалавра
галузі знань: 01 Освіта /Педагогіка
спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки
освітньо-професійна програма «Педагогіка дозвілля»

Шифр за навчальним планом ПП 2.12

Київ 2023

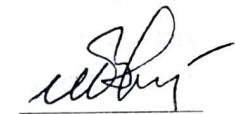
Розробники програми: **Войналович О.О.**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Рецензенти: **Чорний В.С.** професор кафедри військово-гуманітарних дисциплін Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, доктор філософських наук, професор.

Саюк В.І. - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради УДУ імені Михайла Драгоманова «26» квітня 2023 року, протокол № 4

Голова НМР



(підпис)

Вернечуб Р.М.

(Прізвище, ініціали)

I. Пояснювальна записка

Навчальна програма навчальної дисципліни «Технології організації волонтерської діяльності» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки фахівців освітнього рівня (*бакалавр*), галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 освітні/педагогічні науки.

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Технології організації волонтерської діяльності» є : система знань щодо організації волонтерської діяльності; передумови виникнення та історія розвитку волонтерського руху; основні характеристика волонтерства та перспективні напрямки його розвитку; підходи до проблеми технологій організації волонтерської діяльності, знання яких виступають важливою складовою як теоретичної, так і практичної підготовки майбутнього волонтера до творчої високопродуктивної професійної діяльності та вирішення проблем професійного та особистісного характеру.

Міждисциплінарні зв'язки Викладання дисципліни узгоджено з вивченням філософії, етики, психології, педагогіки, психодіагностики, конфліктології та спеціальних методик, проходженням педагогічної практики на основі міжпредметних зв'язків.

Мета і завдання навчальної дисципліни «Технології організації волонтерської діяльності» є :

- дати уявлення студентам про соціально-педагогічні тренінги, етики соціального педагога/працівника в обслуговуванні та волонтерській роботі з різними категоріями дітей, методи вирішення життєвих проблем дітей та молоді;

- ознайомити з історичними витоками феномену бездоглядності та безпритульності, теорією соціальної компетенції, соціалізації та адаптації, засобами корекційного та компенсаційного виховання;

- Формувати компетентності у здобувачів освіти, які сприятимуть опануванню теоретичними, професійними знаннями та практичними навичками щодо проведення заходів, ознайомлення з пріоритетними тенденціями розвитку сучасного волонтерства в Україні, значення та передумови зародження волонтерського руху, проектування перспектив волонтерської діяльності у майбутній професії.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Технології організації волонтерської діяльності» є:

- опанування концептуальними та методологічними знаннями щодо творчого характеру педагогічної праці, психофізіологічних закономірностей педагогічної діяльності, її цілісної структури, мети, специфіки, рівнів професійно-педагогічного самовдосконалення, вимог до професійно-значущих якостей педагогічних працівників;

- отримання студентами теоретичних знань щодо організації діяльності волонтерських груп, формування вмінь залучати людей до волонтерської діяльності, навчити складати волонтерські програми та здійснювати управління діяльністю волонтерів;

- формування творчої всебічно розвиненої особистості студента –

майбутнього педагога-волонтера.

Основні програмні результати навчання і компетентності

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	ПРН6. Уміти виявляти інтереси і потреби населення в різних видах культурно-дозвілєвої діяльності та рекреації з урахуванням специфіки, віку, статі, освіти.	ФК6. Здатність організувати соціально-культурну, педагогічно-розвивальну діяльність усіх вікових груп населення. ФК9. Здатність працювати у полікультурному, різновіковому середовищі.
2.	ПН9. Здатність упроваджувати новаторський досвід роботи з дітьми, підлітками, дорослими, людьми похилого віку, залучати їх до активної культурно-дозвілєвої діяльності.	ЗК5. Здатність генерувати і поширювати нові ідеї, управляти соціально-культурними та педагогічно-рекреаційними проектами на високому рівні партнерсько-педагогічної взаємодії. ФК10. Здатність організувати спільну педагогічно-дозвілєву діяльність та педагогічно доцільну партнерську взаємодію суб'єктів широкого вікового спектру.

II. Орієнтовний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
Модуль 1. Теоретичні основи розвитку волонтерського руху.											
1.	Тема 1.1. Передумови виникнення волонтерства. Волонтерство як феномен цивілізованого	10	2	2		6	2				10

	суспільства.										
2.	Тема 1.2. Сучасний стан волонтерства в Україні. Характеристика процесу становлення волонтерського руху в Україні.	10	2	2		10	2		2		10
3.	Тема 1.3. Історія розвитку волонтерства: вітчизняний та зарубіжний досвід. Історичні засади соціально-педагогічної діяльності волонтерів за кордоном.		2	2 2		10	2	2			10 5
Модуль II. Волонтерство як сфера практичної діяльності.											
4.	Тема 2.1. Функціонально-рольовий репертуар, уміння і базові характеристики майбутнього педагога у волонтерській діяльності.		2	2		10					10
5.	Тема 2.2. Підготовка волонтерів до соціально-педагогічної діяльності та управління їх роботою. Основні напрямки роботи волонтерів.	10	2	2 2		10	2	2			10 5
6.	Тема 2.3. Соціально-педагогічний тренінг як метод групової роботи в діяльності педагога-волонтера. Організація підготовки волонтерів до роботи.		2	2			2	2	2		10
7.	Тема 2.4. Волонтери в соціально-педагогічних акціях. Дослідження можливостей волонтерського руху в Україні	4	2	2		10	2				10
Разом:		34	14	10 10		56	10	6	2 2		80

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль 1. Теоретичні основи розвитку волонтерського руху.

Тема 1.1. Передумови виникнення волонтерства.

Волонтерство як феномен цивілізованого суспільства. Означення та поняття «волонтерство», волонтерський рух. Сутність волонтерства та волонтерського руху (мета, цілі, функції). Принципи волонтерської діяльності. Ресурси волонтерства. Класифікація волонтерських груп. Сфери діяльності волонтерів. Нормативно-правове забезпечення функціонування волонтерського руху. Характеристика основних груп добровільних помічників. Вимоги до особистісних якостей волонтера. Особливості мотивації потенційних волонтерів, етичні засади волонтера.

Тема 1.2. Сучасний стан волонтерства в Україні.

Характеристика процесу становлення волонтерського руху в Україні. Форми волонтерського руху в недавні часи. Волонтерська діяльність в суверенній Україні. Форми волонтерської діяльності в Україні: контрольована і неконтрольована. Напрями становлення волонтерського руху в Україні: групи молодих добровольців; безкоштовна робота волонтерів у громадських і некомерційних організаціях; добровільна систематична або епізодична допомога держави установам; волонтерська діяльність як результат творчого саморозвитку; педагогічно спрямована волонтерська діяльність як засіб розвитку особистості.

Тема 1.3. Історія розвитку волонтерства: вітчизняний та зарубіжний досвід.

Історичні засади соціально-педагогічної діяльності волонтерів за кордоном. Аналіз ролі діяльності неурядових організацій у соціальному забезпеченні в провідних країнах Європи. Стан та розвиток міжнародного волонтерського руху. Досвід США та Європи в організації волонтерської роботи. Особливості функціонування Європейської Волонтерської Служби (Європейський волонтеріат). Сучасні міжнародні програми волонтерського руху. Волонтерська діяльність: особливості зарубіжного та вітчизняного досвіду.

Аналіз особливостей діяльності волонтерів Корпусу Миру в Україні. Особливості діяльності волонтерських організацій у провідних країнах світу.

Тема 1.4. Соціально-педагогічний тренінг як метод групової роботи в діяльності педагога-волонтера.

Організація підготовки волонтерів до роботи, Залучення волонтерів до соціальної роботи, Актуальність волонтерської школи в сучасних умовах. Алгоритм розробки волонтерської програми. Структура школи волонтерів. Форми і методи навчання волонтерів : соціально-реабілітаційна робота; соціальна опіка та соціальний захист соціально-незахищених груп населення (діти-інваліди, сироти, малозабезпечені, діти без догляду батьків, безпритульні діти, самотні матері, люди похилого віку). Соціальний розвиток молоді та її інтеграція в суспільство.

Модуль II. Волонтерство як сфера практичної діяльності.

Тема 2.1. Функціонально-рольовий репертуар, уміння і базові характеристики майбутнього педагога у волонтерській діяльності.

Роль волонтерської практики в розвитку особистісних якостей майбутніх фахівців (з досвіду участі в міжнародних волонтерських студентських практиках). Аналіз досвіду участі студентів волонтерів у міжнародних програмах : волонтерська діяльність в громадській організації «Товариство охорони праці і гідності учнів «Фортеця» «Пам'ять без кордонів» (Польща); дослідження «Товариство охорони праці і гідності учнів «Фортеця» «Пам'ять без кордонів» (Польща); дослідження особливостей українських волонтерів у Німеччині.

Тема 2.2. Діяльність волонтерів в умовах вуличного соціального простору.

Сутність та форми вуличної соціальної роботи. Стратегія організації вуличної соціальної роботи волонтерських мобільних груп. Техніка безпеки при роботі в умовах вуличного соціального простору. Організація вуличної соціальної роботи з дітьми. Особливості роботи з дітьми різних вікових категорій. Загальна характеристика гри. Поняття вуличної ігротеки. Методичні рекомендації щодо використання ігрових технік. Проведення тематичних акцій та заходів з дітьми.

Тема 2.3. Підготовка волонтерів до соціально-педагогічної діяльності та управління їх роботою.

Основні напрямки роботи волонтерів. Соціально-реабілітаційна робота: запобігання та подолання негативних явищ у молодіжному середовищі: робота з молоддю, схильною до асоціальної поведінки; профілактика та подолання вживання алкогольних напоїв; профілактика та запобігання вживання наркотичних речовин; підтримка дітей і підлітків, що постраждали від морального, фізичного та сексуального насильства.

ІУ. Засоби діагностики успішності навчання

Контроль академічної успішності засвоєння студентами матеріалу курсу здійснюється на основі модульно-рейтингової системи оцінювання їх навчально-творчих досягнень, що охоплює поточну успішність з врахуванням присутності, рівня активності на заняттях, якості виступів, повідомлень й підготовки колективних та індивідуальних творчих завдань, а також передбачає проведення модульних контрольних робіт (тестування) за кожним модулем курсу (у разі їх включення до навчального навантаження викладача) та підсумкову оцінку.

5.1. Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль здійснюється упродовж семестрів під час проведення лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять і виконання самостійної роботи.

Поточна оцінка виставляється як сума набраних балів за всіма темами, що сумарно складає 100 балів (максимальний бал).

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів у поточному контролі застосовуються такі методи:

- методи усного контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда;
- методи письмового контролю: тестування;
- методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Підсумкова оцінка складає 100 балів (максимальний бал).

Оскільки дисципліна викладається у двох семестрах, то підсумкова оцінка складатиме середнє арифметичне за двома семестрами.

5.3. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік у 2 семестрі.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна:

1. Волонтерство: poradnik для організатора волонтерського руху / укл.: Т.Л. Лях. Київ: ВГЦ «Волонтер», 2010. 176с.
2. Волонтерська служба недержавної організації соціальної сфери / О. Стецьков, Н.Майорова, В. Шелковнікова. Київ: Сфера, 2011. 92с.
3. Кривенко Ю.В. Волонтерська діяльність : поняття та ознаки. *Часопис цивілістики*. Одеса, 2022. с.34.
4. Куницька Я. Волонтерська діяльність в Україні під час війни – як волонтеру захистити свої трудові права. 2022. НСН Україна.
5. Мазій І.В. Аналіз міжнародних документів у сфері волонтерського руху. *Державне управління*. Хмельницький університет управління та права. 2022. С.114.
6. Менеджмент волонтерських груп від А до Я: навч.-метод. посібник / за ред. Т.Л. Лях. Київ: Версо-04, 2018. 288 с.
7. Назарук В. Створення та керування волонтерською програмою. Київ: Благодійний фонд «Центр волонтеріату «Добра воля», 2014. 70 с.

Додаткова:

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навчальний

посібник. Київ: Логос, 2013. 134с.

2. Бондаренко З.П. Педагогічне волонтерство та наставництво у контексті формування соціального здоров'я студентської молоді. Педагогіка здоров'я як основа розвитку потенціалу особистості / В.А. Гладуш, Н.В. Зимівець, З.П. Бондаренко, Л.М. Ніколенко та ін. Монографія. Дніпро: ЛІРА, 2020. 384 с. С. 60-106 (авт. 2,8 др. арк.)

3. Бондаренко З.П. Педагогічне волонтерство як бренд сучасної студентської молоді. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*: Серія «Педагогіка і психологія». №2. 2019. С. 130-138.

4. «Волонтерська діяльність та основні засади її провадження». Розділ 3. Стаття 1. «Право» Верховна Рада України. ЗУ «Про волонтерську діяльність». 2022.

5. Закон України «Про волонтерську діяльність». Відомості Верховної Ради України. 2011. №42. ст. 435.

6. Конвенція ООН з прав дитини: шляхи практичного застосування: метод. рекомендації / упоряд. Г. М. Лактіонова та ін. Київ: Наук. світ, 2011. 37 с.

7. Петрович В.С., Денис Т. В. Участь у волонтерській діяльності щодо популяризації здорового способу життя як аспект професійного становлення майбутнього соціального педагога. *Волонтерство як ресурс соц. роботи у громаді*: зб. ст. Київ: Християн. дит. фонд, 2016. С. 76-80.

8. Права дитини: сучасний досвід та інновації: зб. інформ. і метод. матеріалів / авт. упоряд.: Г. Лактіонова, О. Калібаба, Т. Цюман та ін. Київ: Либідь, 2015. 256 с.

9. Чернюк Л.А. Волонтерська робота, її місце та роль у формування професійних якостей майбутніх спеціалістів. *Всеосвіта*. Київ: 2022.

10. Школа волонтерів: Навчальний посібник/ За заг.ред. Г.С.Скитьової. Київ: 2016. 166 с.

15. Ящук І.П., Сівак Н.А. Залучення молоді до волонтерської діяльності. Методичний посібник. Хмельницький : ХГПА, 2018. 136 с.

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека НПУ імені М. П. Драгоманова.
URL: <http://lib.npu.edu.ua>

2. Закон України «Про освіту».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>

4. Закон України «Про волонтерську діяльність».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

5. Закон України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-n#Text>

6. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні».

URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/875-12#Text>

7. Закон України «Про охорону дитинства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

8. Закон України «Про соціальні послуги». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

9. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/2558-14#Text>

10. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>

11. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір <https://minjust.gov.ua/m/str/37188>

12. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського : www.nbuv.gov.ua

13. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. URL: <http://tyachiv.osv.org.ua/nacionalna-doktrina-rozvitku-osviti-14-19-44-26-09-2018/>

14. Порядок надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0466-02#Text> Репозиторій ДНУ імені Олеся Гончара. URL: <http://repository.dnu.dp.ua:1100>